

POLSKIE TOWARZYSTWO PROMIENIOWANIA SYNCHROTRONOWEGO

Z okazji jubileuszu 15-lecia Polskiego Towarzystwa Promieniowania Synchrotronowego przedstawiam Członkom uaktualnioną informację o PTPS opartą na propozycji hasła o Towarzystwie, które opracowałam w 2003 r. do „Słownika polskich towarzystw naukowych” przygotowywanego przez Polską Akademię Nauk.

Rok założenia: 1991.

Siedziba: 31-342 Kraków, ul. Radzikowskiego 152 (Instytut Fizyki Jądrowej PAN).

Struktura organizacyjna:
Walne Zgromadzenie, Zarząd.

Liczba członków w dniu 30. maja 2006 r.: 130, w tym 1 honorowy, 101 zwyczajnych, 7 sympatyków i 21 zagranicznych.

Prezesi: Andrzej Kisiel (1991-1999), Bronisław Orłowski (1999-2005), Krystyna Jabłońska (2005-).

Sekretarze: Krystyna Jabłońska (1991-1995 i 1999-2002), Marta Zimnal-Starnawska (1995-1998), Dorota Dębowska (1998-1999), Danuta Żymierska (2002-).

Strona internetowa: <http://www.ifpan.edu.pl/PTPS>.

Towarzystwo jest członkiem Europejskiego Towarzystwa Promieniowania Synchrotronowego (European Synchrotron Radiation Society - ESRS).

Charakterystyka działalności:

Polskie Towarzystwo Promieniowania Synchrotronowego powołano do życia podczas pierwszego Krajowego Sympozjum Użytkowników Promieniowania Synchrotronowego (1. KSUPS) zorganizowanego w 1991 roku w Krakowie. W Sympozjum uczestniczyli fizycy i chemicy zainteresowani wykorzystaniem silnych źródeł promieniowania synchrotronowego, zwłaszcza do badań w dziedzinie fizyki ciała stałego, chemii i biologii. Wzięło w nim udział 34 członków założycieli, reprezentujących Uniwersytety Jagielloński i Warszawski, Akademię Górniczo-Hutniczą, Instytuty Fizyki, Chemii Fizycznej i Fizyki Jądrowej PAN. PTPS zostało zarejestrowane w dniu 5 maja 1991 roku. Pierwszym prezesem został profesor Andrzej Kisiel z Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Celem działalności PTPS, zgodnie ze statutem, zatwierdzonym 5 maja 1991 r. i zmianami z 1999 r., jest „wspieranie rozwoju badań naukowych prowadzonych z wykorzystaniem promieniowania synchrotronowego oraz popularyzacja tego rodzaju badań w Polsce”.

Realizacji zadań ma służyć: pomoc w organizowaniu dostępu polskich naukowców do źródeł promieniowania synchrotronowego; utrzymywanie kontaktów nauko-

wych z towarzystwami promieniowania synchrotronowego w innych krajach; organizowanie wspólnych seminariów w celu propagowania wiedzy na temat promieniowania synchrotronowego i możliwości badawczych związanych z jego wykorzystaniem; organizowanie szkół dla młodych naukowców i studentów z udziałem wykładowców ze znanych zagranicznych laboratoriów wykorzystujących promieniowanie synchrotronowe; zbieranie i dostarczanie informacji na temat międzynarodowych szkół i spotkań dotyczących promieniowania synchrotronowego; prowadzenie działalności popularyzującej (publikacje, odczyty, kursy); organizowanie finansowej pomocy umożliwiającej młodym naukowcom uczestniczenie w międzynarodowych szkołach i spotkaniach; zapraszanie i organizowanie przyjazdów uczonych zagranicznych do Polski oraz delegowanie za granicę przedstawicieli Towarzystwa; popieranie i nagradzanie badań prowadzonych z wykorzystaniem promieniowania synchrotronowego.

Towarzystwo działa na terenie całego kraju. Środki na działalność pochodzą ze składek członkowskich, a także dotacji pozyskiwanych na określone przedsięwzięcia, m.in. od Komitetu Badań Naukowych, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Polskiej Akademii Nauk (Komitety Fizyki i Krystalografii), wyższych uczelni oraz Komisji Europejskiej, która przyznała dwa granty (1992 i 2002) na dofinansowanie organizacji konferencji.

W latach 1992-2005 PTPS zorganizowało siedem międzynarodowych szkół i sympozjów o wspólnej nazwie *International School and Symposium on Synchrotron Radiation in Natural Science (ISSRNS)*, pięć kolejnych *Krajowych Sympozjów Użytkowników Promieniowania Synchrotronowego (KSUPS)*, konferencję międzynarodową (w randze konferencji satelitarnej kongresu European Crystallographic Meeting Kraków ECM – 20) pn. *International Symposium on Synchrotron Crystallography (SYNCRYS 2001)* w Krynicy-Czarnym Potoku w 2001 r. oraz *Symposium B - Development of methods for characterizing the microstructure of novel materials* w ramach E-MSR 2003 Fall Meeting w 2003 r. w Warszawie.

W konferencjach międzynarodowych uczestniczy 80-120 naukowców z różnych krajów, a w sympozjach krajowych – 60-80 osób. Program ISSRNS obejmuje przeciętnie 25 wykładów plenarnych, 10 referatów zaproszonych oraz 40-75 prezentacji plakatowych, a program KSUPS – 3-7 wykładów, 10 referatów i 25-35 plakatów.

W ramach programu 3. Krajowego Sympozjum Użytkowników Promieniowania Synchrotronowego w 1995 roku w Warszawie, zorganizowanego m.in. dla uczczenia setnej rocznicy odkrycia promieniowania X

przez Wilhelma Konrada Roentgena, odbyło się konwersatorium Instytutu Fizyki PAN, na którym prof. J. Lemmerich z Berlina wygłosił wykład pt. *Wilhelm Konrad Roentgen - his life and work*.

Materiały z poszczególnych konferencji są ogłaszane drukiem jako prace samodzielne (2 tomy) lub jako tomy „*Acta Physica Polonica*”, Seria A (4 zeszyty), „*Universitatis Iagellonicae Folia Physica*” (2 zeszyty), „*Journal of Alloys and Compounds*” (5 zeszytów). W ukazującym się od 2002 r. własnym wydawnictwie pt. „*Synchrotron Radiation in Natural Science. Bulletin of the Polish Physical Society*” ukazują się informacje o działalności i bieżących sprawach PTPS, artykuły dotyczące silnych źródeł światła, metod doświadczalnych oraz abstrakty i rozszerzone abstrakty wszystkich konferencji PTPS od roku 2002.

Towarzystwo współorganizowało w 1999 roku *East European Meeting on Synchrotron Radiation and Free Electron Laser Sources (EESRFEL '99)* w Krakowie, w którym wzięło udział 80 uczestników z 17 państw europejskich. Celem spotkania było poinformowanie potencjalnych użytkowników z krajów Europy Środkowej i Wschodniej o możliwościach dostępu do źródeł synchrotronowych i lasera na swobodnych elektronach. W 2001 roku PTPS było współorganizatorem warsztatów *Workshop on Extended X-Ray Absorption Fine Structure Analysis* w Warszawie, w których wzięło udział 80 osób, w tym wykładowcy zza granicy oraz uczestnicy z ośrodków naukowych Warszawy, Krakowa, Poznania, Wrocławia, Lublina, Katowic, Gliwic, Gdańska i Szczecina.

Jednym z naszych celów jest popularyzacja badań synchrotronowych, dlatego prowadzimy akcję upowszechnienia wiedzy o zaletach promieniowania synchrotronowego przy rozwiązywaniu problemów naukowych z dziedziny fizyki, chemii, biologii i medycyny. Działalność szkoleniowa uzyskała w 1999 r. oficjalną aprobatę Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu. W jej ramach członkowie PTPS wygłosili liczne wykłady w różnych instytutach naukowych i uczelniach w Polsce oraz na forach towarzystw naukowych, m.in. Polskiego Towarzystwa Mineralogicznego, Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, a w ramach umowy o współpracy w dziedzinie upowszechniania wiedzy o zastosowaniach promieniowania synchrotronowego w chemii - na zjazdach i w oddziałach terenowych Polskiego Towarzystwa Chemicznego. Członkowie PTPS publikują także artykuły popularnonaukowe oraz uczestniczą w przygotowaniu audycji i filmów telewizyjnych.

Danuta Żymierska

*Sekretarz Polskiego Towarzystwa
Promieniowania Synchrotronowego*

*Pierwsze posiedzenie Zarządu PTPS
w kadencji 2005-2008.*

Krystyna Jabłońska (prezes) i Danuta Żymierska.

Wojciech Paszkowicz, Bronisław Orłowski i Paweł Piszora.

*Bogdan Kowalski, Maciej Kozak (wiceprezes),
Wojciech Kwiatek, Jacek Szade, Andrzej Burian
(wiceprezes), od lewej do prawej*

(fotografie: Jerzy Dąbrowski).